

CYNGOR SIR YNYS MÔN

ADRODDIAD I'R:	PWYLLGOR GWAITH
DYDDIAD:	17 MEDI 2018
PWNC:	CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG 2019/20 – 2021/22
DEILYDD (ION) PORTFFOLIO:	Y CYNGHORYDD R WILLIAMS
PENNAETH Y GWASANAETH:	MARC JONES - PENNAETH SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
AWDUR YR ADRODDIAD:	MARC JONES
FFÔN:	2601
E-BOST:	rmifi@ynysmon.gov.uk
AELODAU LLEOL:	Amherthnasol

Argymhelliad / Argymhellion a Rheswm / Rhesymau

Mae gofyn i'r Cyngor sefydlu system gadarn i fonitro a rheoli ei gyllideb refeniw ac elfen allweddol o'r system honno yw Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Mae'r cynllun yn nodi strategaeth cyllideb y Cyngor dros y tair blynedd nesaf ac yn nodi'r rhagdybiaethau a fydd yn cael eu cynnwys yn y broses o bennu'r gyllideb flynyddol.

Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith nodi cynnwys y cynllun, cymeradwyo'r rhagdybiaethau a wnaed ac ystyried sut i bontio'r bwlch cyllidol y sonnir amdano yn yr adroddiad.

B - Pa opsiynau eraill wnaethoch chi ystyried a pham wnaethoch chi eu gwrthod a / neu ddewis yr opsiwn hwn?

Amherthnasol

C - Pam fod hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn unol â pharagraff 4.3.2.2.1 Cyfansoddiad y Cyngor, rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi datganiad cyn pennu cyllideb a hynny cyn 30 Medi bob blwyddyn.

CH - A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi

D - A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Amherthnasol

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?

Beth oedd eu sylwadau?

1	Prif Weithredwr / Tîm Strategol Arweinyddiaeth (UDA) (gorfodol)	Trafodwyd a chymeradwywyd drafft terfynol yr adroddiad gan gyfarfod o'r UDA a mynychwyd gan y Prif Weithredwr
2	Cyllid / Adran 151 (gorfodol)	Amherthnasol - y Swyddog Adran 151 yw awdur yr adroddiad
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Trafodwyd a chymeradwywyd drafft terfynol yr adroddiad gan gyfarfod o'r UDA a mynychwyd gan y Swyddog Monitro
4	Adnoddau Dynol (AD)	
5	Eiddo	
6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh)	
7	Sgriwtini	
8	Aelodau lleol	
9	Unrhyw gyrrff allanol / arall / eraill	

E - Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrth-dlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniadau	
7	Arall	

F - Atodiadau:
<p>Atodiad 1 - Cynllun Ariannol Tymor Canolig Atodiad 2 - Amcangyfrif 3 blynedd manwl Atodiad 3 – Rhagdybiaethau'r Cynllun</p>
FF - Papurau cefndir (cysylltwch â'r awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG 2019/20 - 2021/22

1. CYFLWYNIAD

- 1.1** Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn nodi lefel yr adnoddau y mae'r Cyngor yn debygol o fod eu hangen am y tair blynedd ariannol nesaf ac yn nodi sut mae'r Cyngor yn bwriadu cydbwysu'r angen am adnoddau gyda'r arian sydd ar gael.
- 1.2** Mae rhagweld y dyfodol yn anodd mewn unrhyw amgylchiadau ond, ar hyn o bryd, mae'n anodd iawn oherwydd yr ansicrwydd ynglŷn â'r economi, goblygiadau penderfyniad y refferendwm i adael yr Undeb Ewropeaidd ac effaith y llacio yn ddiweddar ar wariant cyhoeddus gan Lywodraeth y DU ac, yn enwedig felly'r, gwariant ar iechyd a gofal cymdeithasol i oedolion. Bydd y cyllid ychwanegol hwn yn arwain at gynydd yn yr arian a ddyrennir i Lywodraeth Cymru ond ni wyddys ar hyn o bryd pa effaith a gaiff hyn ar yr arian a ddaw i lywodraeth leol yng Nghymru.
- 1.3** Yn dilyn y newid yn 2017, cyhoeddir cyllideb y DU gan y Canghellor ym mis Tachwedd 2018. Yn 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru'r setliad dros dro ar gyfer llywodraeth leol ym mis Hydref, cyn cyhoeddi cyllideb y DU, a disgwylir mai dyma fydd yr amserlen eto yn 2018.
- 1.4** Mae'r cynllun yn cymryd i ystyriaeth y newidiadau y gwyddys amdanynt ac yn gwneud rhagdybiaethau mewn perthynas â'r prif ffactorau sy'n effeithio ar gyllideb refeniw'r Cyngor (costau cyflog, pensiynau, chwyddiant cyffredinol, cyllid Llywodraeth Cymru, pwysau demograffig a phwysau ar y galw). Mae hefyd yn ystyried unrhyw bwysau cyllidebol sy'n deillio o Gynllun Corfforaethol y Cyngor ar gyfer 2017 - 2022.

2. SEFYLLFA ARIANNOL GYFREDOL Y CYNGOR

- 2.1** Ym mis Chwefror 2018, gosododd y Cyngor y gyllideb ganlynol:-

Tabl 1
2018/19 Cyllideb Refeniw

	£ 'm
Cyllideb Refeniw Net Derfynol 2017/18	126.157
Newidiadau Contractyddol a Newidiadau Eraill yr ymrwymwyd iddynt	0.877
Chwyddiant Tâl a Phrisiau	3.108
Trosglwyddo Grantiau a Chyfrifoldebau Newydd i'r Setliad	2.618
Pwysau Cyllidebol	0.707
Arbedion Cyllidebol	(2.522)
Cyllideb Refeniw Net Derfynol 2018/19	130.945
Wedi'i Ariannu gan	
Cyllid Allanol Cyfun	95.812
Y Dreth Gyngor (gan gynnwys y Premiwm)	35.133
Cyfanswm Cyllid 2018/19	130.945

- 2.2** Gwelwyd cynnydd o 0.65% yn y cyllid allanol cyfun a chynnydd o 4.8% yn y Dreth Gyngor.

- 2.3** Yn 2017/18, cafwyd gorwariant o £1.704m ar y gyllideb refeniw net, gyda'r mwyafrif o'r gorwariant hwnnw yn ymwneud â Phlant sy'n Derbyn Gofal, Cludiant Ysgol, ffioedd Addysg Allsirol a staff Locwm Cyfreithiol. Mae'r archwiliad o'r cyfrifon terfynol wedi nodi incwm ychwanegol o £600k, na chafodd ei gyfrif yn y cyfrifon drafft ac mae hyn wedi gwella'r sefyllfa gyffredinol ar gyfer 2017/18.
- 2.4** Er bod cyllid ychwanegol ar gyfer y Gwasanaethau Plant wedi'i gynnwys yng nghyllideb 2018/19 a bod camau'n cael eu cymryd i geisio lleihau costau yn y Gwasanaethau Plant ac Addysg, mae'r pwysau cyllidebol hyn yn parhau a'r rhagolygon ar ddiwedd chwarter 1 2018/19 yw y bydd gorwariant eto o £1.7m ar y gyllideb refeniw yn 2018/19. Er bod y rhagolygon hyn yn debygol o newid yn ystod y flwyddyn ariannol, mae diffyg sylfaenol yn y gyllideb refeniw y mae angen mynd i'r afael â fo yn 2019/20.
- 2.5** Balans agoriadol y cronfeydd wrth gefn cyffredinol ar 1 Ebrill 2018 oedd £6.952m. Yn sgil penderfyniadau a wnaed gan y Pwyllgor Gwaith, rhyddawyd £0.496m o'r balansau hyn yn 2018/19 ac, os yw'r gorwariant a ragdybir ar gyfer 2018/19 yn gywir, bydd gostyngiad pellach o £1.7m yng nghronfeydd wrth gefn cyffredinol y Cyngor yn ystod y flwyddyn gan roi balans yn fras o £4.75m ar 31 Mawrth 2019. Mae'r ffigur hwn yn is na'r lleiafswm o £6.5 m (5% o gyllideb refeniw net y Cyngor am 2018/19) a gymeradwywyd gan y Pwyllgor Gwaith ym mis Chwefror 2018. Bydd y ffigur hwn yn cael ei ddiwygio fel rhan o'r broses o osod cyllideb 2019/20, ond y disgwyl yw y bydd lefel wirioneddol y cronfeydd wrth gefn cyffredinol yn is na'r isafswm a argymhellir.
- 2.6** Mae'n bosibl i'r Cyngor weithredu gyda chronfeydd wrth gefn sy'n werth llai na'r swm a argymhellwyd, ond po hwyaf y bydd y sefyllfa hon yn parhau, mwya'n y byd yw'r risg i'r Cyngor na fydd mewn sefyllfa i ariannu unrhyw wariant annisgwyl neu gorwariant yn y dyfodol pe bai hynny'n digwydd. Mae'r gostyngiad yn lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol dros y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf hefyd yn cyfyngu ar allu'r Cyngor i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn fel ffynhonnell o gyllid tymor byr i gydbwysu'r gyllideb. Bydd angen cyllidebu ar gyfer gwarged yn y blynyddoedd i ddod er mwyn i lefel y cronfeydd wrth gefn cyffredinol godi yn ôl i'r lefel a argymhellwyd dros amser. Bydd hyn yn bwysau ariannol pellach ar y Cyngor.
- 2.7** Roedd y cronfeydd wrth gefn clustnodedig, a gynhelir gan y Cyngor i ariannu prosiectau unwaith ac am byth yr ymrwymwyd iddynt, i ariannu costau disgwylidig yn y dyfodol (e.e. colledion nad oes yswiriant ar eu cyfer) a chyllid grant heb ei ddefnyddio yn £11.9m ar 31 Mawrth 2018, gostyngiad o £1.45m yn ystod y flwyddyn. Er bod modd trosglwyddo rhai o'r cronfeydd wrth gefn hyn yn ôl i'r balansau cyffredinol e.e. ar gyfer prosiectau yr ymrwymwyd iddynt nad ydynt yn mynd yn eu blaenau, mae'r sgôp yn gyfyngedig ac ni fydd yn cynyddu lefel y balansau cyffredinol yn sylweddol.
- 2.8** Mae balansau ysgolion yn dal i fod ymysg yr uchaf yng Nghymru ond fe welwyd gostyngiad ynddynt yn 2017/18 o £220k i £1.87m. Wrth i'r pwysau ar gyllidebau'r ysgolion gynyddu, mae nifer o ysgolion yn bwriadu defnyddio eu cronfeydd wrth gefn yn 2018/19 i geisio cynnal lefelau staffio. Disgwylir, felly, y bydd y balansau'n disgyn eto yn ystod 2018/19.
- 2.9** Roedd cyllideb refeniw 2018/19 yn cynnwys rownd bellach o arbedion – cyfanswm o £2.522m, sy'n dod â chyfanswm yr arbedion a nodwyd gan y Cyngor ers 2013/14 i £21.88m. Mae cymharu faint o arbedion a gyfrannwyd gan bob gwasanaeth yn anodd gan fod nifer o ffactorau eraill yn newid y cyllidebau ar gyfer pob gwasanaeth dros amser, mae'r rhain yn cynnwys: trosglwyddo elfennau gwasanaeth rhwng 2 brif wasanaeth, grantiau a chyfrifoldebau newydd sy'n trosglwyddo i mewn neu allan o wasanaethau, effaith arfarnu swyddi ac unrhyw gyllid ychwanegol sydd wedi'i ddyrannu i wasanaethau i gwrdd â newidiadau yr ymrwymwyd iddynt neu bwysau cyllidebol. Fodd bynnag, mae cymhariaeth o gyfanswm yr arbedion y mae pob gwasanaeth wedi eu cyfrannu at gyllideb 2018/19 yn nodi'r gwasanaethau hynny sydd wedi dwyn baich y gostyngiadau yn y gyllideb. Gweler y gymhariaeth hon yn Nhabl 2 isod :-

Tabl 2
Arbedion fesul Gwasanaeth 2013/14 i 2018/19 o gymharu â Chyllideb Refeniw Net 2018/19

Gwasanaeth	Cyfanswm Arbedion 2013/14 i 2018/19 £ '000	2018/19 Cyllideb £ '000	2013/14 i 2018/19 Arbedion fel % o Gyllideb 2018/19
Ysgolion	2,014	34,978	5.8%
Addysg Ganolog ac Ieuencid	2,174	12,232	17.8%
Llyfrgelloedd, Diwylliant a Threftadaeth	415	1,302	31.8%
Gwasanaethau Oedolion	3,412	24,568	13.9%
Gwasanaethau Plant	862	8,160	10.6%
Hamdden, Morwrol a Datblygu Economaidd	1,259	1,728	72.9%
Tai	459	912	50.3%
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	6,157	14,664	42.0%
Rheoleiddio	882	1,966	44.8%
Busnes y Cyngor	327	1,485	22.0%
Adnoddau	583	2,763	21.1%
Trawsnewid	721	4,461	16.2%
Cyllidebau Corfforaethol	2,483	21,726	11.4%
Cyfanswm	21,748	130,945	16.6%

2.10 Dengys y tabl uchod fod rhywfaint o amddiffyniad wedi'i roi i Ysgolion, Gwasanaethau Oedolion a Gwasanaethau Plant gyda'r gwasanaethau rheng flaen eraill yn darparu'r gyfran fwyaf o'r arbedion mewn perthynas â'u cyllidebau net.

3 RHAGOLYGN ECONOMAIDD A CHYLLIDEB Y DU

3.1 Er bod cyllid canolog y Cyngor yn dod o Lywodraeth Cymru, Llywodraeth y DU sy'n darparu Llywodraeth Cymru â'i holl gyllid ac mae'r hyn sy'n digwydd gydag economi a chyllideb y DU yn effeithio'n uniongyrchol ar gyllid Llywodraeth Cymru a llywodraeth leol ac mae asesiad o'r sefyllfa yn y DU yn elfen bwysig o'r Cynllun Ariannol Tymor Canolog.

3.2 Mae llawer iawn o ansicrwydd yn parhau mewn perthynas ag economi'r DU a bydd llawer yn dibynnu ar delerau ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd (Brexit). Byddai Brexit 'dim bargaen' bron yn sicr yn lleihau twf economaidd yn y tymor byr gyda hynny'n cael effaith ar refeniw o drethi a lefelau benthyca'r sector cyhoeddus. Gall y Llywodraeth ariannu unrhyw gynnydd yn y diffyg yn y sector cyhoeddus a geir yn sgil Brexit 'dim bargaen' drwy gynyddu benthyca neu efallai y byddant yn ceisio lleihau gwariant y sector cyhoeddus ymhellach.

3.3 Mae Datganiad Cyllideb y Gwanwyn yn awgrymu rhywfaint o lacio ar y rhaglen lymder ac, er bod y diffyg ar gyfer 2017/18 yn is na'r rhagolygon, mae'n parhau i fod yn £34bn ar gyfer 2019/20 ac mae'r Llywodraeth yn awr yn bwriadu dileu'r diffyg erbyn canol y 2020au o gymharu â'i gynllun ym mis Mawrth 2016 o gael gwarged cyllidebol o £10bn erbyn 2020. Mae'r rhagolygon diweddaraf ar gyfer 2018/19 yn amcangyfrif y bydd benthyca yn £23.7bn o'i gymharu ag amcangyfrif o £37bn yn Natganiad Cyllideb y Gwanwyn.

3.4 Cafwyd tystiolaeth bellach o lacio'r rhaglen lymder ers Datganiad Cyllideb y Gwanwyn. Ym mis Mehefin 2018, cyhoeddodd y Llywodraeth gynnydd cyfartalog blynyddol (uwch na chwyddiant) o 3.4% yng nghyllideb y GIG yn Lloegr. Bydd hyn yn golygu cynnydd o £20bn yn y gyllideb mewn termau real erbyn 2023. Bydd y cynnydd hwn mewn cyllid yn arwain at gynnydd canlyniadol yn y cyllid a gaiff Cymru drwy fformiwla Barnett.

- 3.5** Mae'r Llywodraeth wedi llacio ei gap cyflog 1% ar gyfer gweithwyr sector cyhoeddus, gan gyhoeddi cynnydd o rhwng 2% a 3.5% ym mis Gorffennaf 2018 ar gyfer nyrsys, meddygon, swyddogion heddlu, athrawon a gweision sifil, er bod disgwyl i Adrannau'r Llywodraeth ariannu'r cynnydd hwn o'r cyllidebau presennol. Mae'r cynnydd yng nghyflogau athrawon a gweithwyr eraill mewn llywodraeth leol yn cael effaith fawr ar gostau'r Cyngor, mae bil cyflog cyfredol y Cyngor yn fwy na £70m. Os na fydd y Cyngor yn derbyn unrhyw gyllid ychwanegol i gwrdd â'r costau ychwanegol hyn, bydd cynnydd yn lefel yr arbedion y bydd angen i'r Cyngor eu canfod er mwyn sicrhau cyllideb gytbwys.
- 3.6** Mae lefel gyfredol chwyddiant (CPI) yn 2.5% sydd yn uwch na'r targed o 2%, ond disgwylir i'r gyfradd barhau i ostwng yn ystod 2018 ac i aros yn weddol gyson o gwmpas y targed o 2% yn 2019/20.
- 3.7** Ym mis Awst 2018, cododd y gyfradd sylfaenol banc o 0.5% i 0.75%, sef ei lefel uchaf ers yr argyfwng bancio yn 2008. Rhagwelir codiadau bychan pellach yn ystod 2019 a 2020, ond bydd llawer yn dibynnu ar yr effaith a gaiff Brexit ar yr economi. Nid yw'r cynnydd mewn cyfraddau llog yn cael unrhyw effaith sylweddol ar gostau benthycia cyfredol y Cyngor gan fod gan y rhan fwyaf o'r benthyciadau ar gyfradd llog sefydlog, fodd bynnag, mae'r cynnydd yn golygu y bydd benthycia yn y dyfodol yn ddrutach. Bydd y dychweliadau y mae'r Cyngor yn eu gwneud ar ei fuddsoddiadau hefyd yn cynyddu rhywfaint wrth i'r cyfraddau llog godi.

4. CYLLIDEB LLYWODRAETH CYMRU

- 4.1** Ers cychwyn y rhaglen lymder yn 2010/11, mae cyllideb Llywodraeth Cymru wedi gostwng 11% ac mae gwariant ar lywodraeth leol yng Nghymru wedi gostwng 18% mewn termau real o'i gymharu â chynnydd o 16% mewn gwariant ar iechyd dros yr un cyfnod. Mae'r gyllideb lechyd bellach yn ffurfio 49% o gyfanswm cyllideb Llywodraeth Cymru o'i gymharu â 42% yn 2011/12, tra bod cyllideb Llywodraeth Leol wedi gostwng o 30% o gyfanswm cyllideb Llywodraeth Cymru i 28% dros yr un cyfnod.
- 4.2** Fel rhan o setliad cyllidebol 2018/19, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru i ddechrau y byddai'r setliad dangosol ar gyfer 2019/20 yn dangos gostyngiad o 1.5% yn y cyllid i lywodraeth leol. Yn dilyn y setliad cyllidebol terfynol, adolygwyd y sefyllfa hon ac, yn ôl yr arwyddion cyfredol, 1% fydd y gostyngiad yn y setliad i lywodraeth leol yn 2019/20.
- 4.3** Bydd cyhoeddiad Llywodraeth y DU o £20bn ychwanegol ar gyfer y GIG yn Lloegr erbyn 2023 yn arwain at gynnydd o £1.37bn i gyllideb Llywodraeth Cymru dros yr un cyfnod. Ar gyfer 2019/20, bydd yn golygu £370m ychwanegol i Gymru. Gan fod cyllido lechyd yn swyddogaeth sydd wedi ei dirprwyo, mater i Lywodraeth Cymru yw penderfynu faint o'r arian ychwanegol hwn fydd yn cael ei ddyrannu i'r Gwasanaeth lechyd ac a fydd llywodraeth leol, drwy'r setliad, yn cael unrhyw gyfran ohono.
- 4.4** Cyn cyhoeddi'r cyllid ychwanegol ar gyfer y GIG yn Lloegr, roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y byddai'r gyllideb lechyd yn cynyddu 3.1% yn 2019/20. Pe bai'r holl gyllid ychwanegol o £370m hefyd yn cael ei gyfeirio at y gwasanaeth lechyd yng Nghymru, byddai hyn yn golygu cynnydd o 8.5% yn y gyllideb lechyd. Ar hyn o bryd, mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn llobio Llywodraeth Cymru i roddi peth o'r cyllid ychwanegol hwn i Lywodraeth Leol yn 2019/20.
- 4.5** Os na fydd unrhyw arian ychwanegol ar gael a bod gostyngiad o 1% yn y Cyllid Allanol Cyfun (AEF), byddai hynny'n arwain at ostyngiad o £900k yn AEF Ynys Môn. Byddai hyn angen cynnydd o 2.6% yn y Dreth Gyngor i wneud i fyny am y diffyg.

5 PWYSAU CENEDLAETHOL A LLEOL AR Y GYLLIDEB

- 5.1** Yn gyffredinol, mae Llywodraeth Leol yn wynebu nifer o bwysau ar y gyllideb ac, yn ogystal, bydd Ynys Môn hefyd yn wynebu ei phwysau cyllidebol unigryw ei hun ac mae'n rhaid i'r rhain gael eu ffactora i mewn i'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

i. Y Cyflog Byw Cenedlaethol

Mae'r cynnydd parhaus yn y cyflog byw cenedlaethol wedi arwain at yr angen i gynyddu'r pwyntiau cyflog isaf ar raddfa gyflog yr NJC i lefel sy'n sylweddol uwch na'r dyfarniad cyflog, e.e. gwelwyd cynnydd o 8% ym mhwyntiau tâl isaf y Cyngor yn 2018/19 a bydd cynnydd pellach o 7.1% yn 2019/20. Canlyniad y cynnydd hwn yw bod y gwahaniaeth rhwng y pwyntiau tâl isaf a'r pwyntiau tâl sydd yn uwch ar y raddfa wedi lleihau. Fel rhan o'r dyfarniad cyflog y cytunwyd arno ar gyfer 2019/20, mae'r raddfa gyflog gyfan wedi cael ei hailstrwythuro. Y cynnydd cyffredinol yw 2%, ond mae'r addasiadau i ben isaf y raddfa gyflog yn golygu bod y bil cyflog cyffredinol ar gyfer staff nad ydynt yn addysgu yn uwch na 2%. Yn seiliedig ar y strwythur staffio presennol, amcangyfrifir y bydd cynnydd o 3% yng nghostau 2019/20.

ii. Dyfarniad Tâl Athrawon

Yn ddiweddar cyhoeddwyd y dyfarniad tâl i athrawon ar gyfer Medi 2018 hyd at Awst 2019. Er mai'r ffigwr cyffredinol oedd 3.5%, roedd y cynnydd ar gyfer y rhai ar raddfeydd uwch yn 1.5% a 2%. Gan ragdybio y bydd y dyfarniad cyflog ym Medi 2019 yn 2% ar gyfartaledd, mae hyn yn rhoi cynnydd cyffredinol o 2% mewn chwyddiant ar gyfer 2019/20 yn seiliedig ar y strwythur staffio presennol.

iii. Pensiynau Athrawon

Mae prisiad tair blynedd y cynllun pensiwn i athrawon i fod i ddigwydd yn 2018 a daw cyfraddau cyfraniad newydd y cyflogwr i rym ym mis Ebrill 2019. Disgwylir y bydd yn cynyddu o'r 16.48% cyfredol i 18% o bosibl neu hyd yn oed yn uwch. Bydd pob cynnydd o 1% yn golygu cynnydd oddeutu £200k (6%) yng nghyfraniad y cyflogwr.

iv. Ardoll y Gwasanaeth Tân

Mae Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru yn gosod ardoll bob blwyddyn gyda'r gost yn cael ei dyrannu ymhlith y 6 awdurdod yng Ngogledd Cymru ar sail y boblogaeth. Mae'r cynnydd yn yr ardoll yn cael ei osod gan yr Awdurdod Tân, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r 6 awdurdod. Yna, daw'r ardoll yn gost y mae'r Cyngor yn ei chynnwys yn ei gyllideb. Ar gyfer 2018/19, cyfanswm yr ardoll a osodwyd gan yr Awdurdod Tân oedd £33.49m, sydd 14% yn uwch na'r swm tybiannol sydd wedi ei gynnwys yn yr Aseiad Gwariant Safonol ar gyfer awdurdodau Gogledd Cymru. Ar hyn o bryd, mae'r Awdurdod Tân yn ymgynghori ar gynydd o 5.7% yn yr ardoll ar gyfer 2019/20. Pe byddai hyn yn cael ei weithredu, byddai'n golygu cynnydd o £190k yn yr ardoll ar gyfer Ynys Môn ac yn lledaenu'r bwlch rhwng yr ardoll gwirioneddol a'r swm a nodwyd yn yr Aseiad Gwariant Safonol.

v. Plant sy'n Derbyng Gofal

Mae'r galw am wasanaethau yn parhau i godi ac mae hyn, ynghyd â phrinder lleoliadau addas, yn enwedig ar Ynys Môn, wedi rhoi'r gyllideb ar gyfer plant sy'n derbyn gofal o dan bwysau sylweddol. Dyrannodd y Cyngor £265k ychwanegol i'r gyllideb hon yn 2018/19 ac mae hyn, ynghyd â chymau a gymerwyd gan y Gwasanaeth, wedi lleihau'r gorwariant o £1.7m yn 2017/18 i swm rhagdybiedig o £1.3m yn 2018/19. Er y gall newidiadau a fydd yn cael eu gweithredu yn ystod 2018/19 leihau lefel y gorwariant ymhellach, mae'r gyllideb wedi methu â chynyddu yn unol â'r galw cynyddol a rhaid mynd i'r afael â hyn yn 2019/20. Mae'r cynllun ariannol tymor canolig yn caniatáu cynnydd o £1.1m yn 2019/20 gyda chynnydd pellach o £250k yn 2020/21 a 2021/22.

vi. Cyllidebau Addysg nad ydynt yn ymwneud ag Ysgolion

Mae'r galw cynyddol am gludiant ysgol yn bryder mawr yn y gyllideb Addysg a rhagdybir y bydd y gorwariant am 2018/19 yn fwy na £300k. Bydd contractau newydd yn cael eu caffael dros y misoedd nesaf a gall hyn arwain at rai arbedion ond, unwaith eto, rhaid mynd i'r afael â'r diffyg sylfaenol hwn yn y gyllideb ar gyfer 2019/20.

vii. Canolfan Addysg Y Bont

Cyn agor yr ysgol newydd, capasiti cyfyngedig oedd gan yr ysgol ac roedd niferoedd y disgyblion yn gyson ac, o'r herwydd, nid oedd y broses gyllidebol yn caniatáu ar gyfer newidiadau i niferoedd disgyblion. Ers agor yr ysgol newydd, mae niferoedd y disgyblion wedi dechrau cynyddu ac mae hyn wedi arwain at ddyrannu £73k ychwanegol i gyllideb yr ysgol arbennig yn 2018/19. Rhagwelir y bydd cynnydd pellach o 15 yn niferoedd disgyblion yn yr ysgol yn 2019/20 a 17 arall yn 2020/21. Mae cost ychwanegol pob disgybl oddeutu £13k a bydd y cynnydd yn niferoedd y disgyblion yn golygu cynnydd yn y costau addysgu, gofal a chymorth a fydd yn £195k yn 2019/20 ac yn £220k yn 2020/21. Darparwyd ar gyfer y costau ychwanegol hyn yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig, er y byddant yn cael eu hadolygu cyn gosod cyllideb 2019/20.

viii. Gofal Cymdeithasol i Oedolion

Wrth i'r boblogaeth fyw'n hirach, mae'r galw am wasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion yn cynyddu. Amcangyfrifir erbyn 2035 y bydd cynnydd o 35% yn nifer y bobl sy'n byw yng Nghymru sydd dros 65 oed ac y bydd cynnydd o 113% yn nifer y bobl sydd dros 85 oed. Canfu astudiaeth a gynhaliwyd ar gyfer Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod y pwysau y bydd hyn yn ei greu yn cyfateb i dwf o 2.9% bob blwyddyn. Ar hyn o bryd, mae'r gwasanaeth yn rheoli'r galw ac yn cadw ei gostau o fewn y gyllideb ond efallai na fydd y sefyllfa hon yn gynaliadwy.

ix. Moderneiddio Ysgolion y 21^{ain} Ganrif

Ariennir cost adeiladu ysgolion newydd dan y rhaglen foderneiddio gan grant 50% gan Lywodraeth Cymru a benthyca â chefnogaeth a 50% trwy fenthyca digefnogaeth. Mae'r elfen fenthyca digefnogaeth yn effeithio ar y gyllideb refeniw ar ffurf y ddarpariaeth refeniw isaf (MRP) a thaliadau llog. Mae'r 2 ysgol newydd a adeiladwyd hyd yn hyn yn cynhyrchu arbedion refeniw y gellir eu defnyddio i ariannu'r taliadau MRP a thaliadau llog. Fodd bynnag, wrth i'r Cyngor symud ymlaen gyda gweddill y prosiectau Band A a Band B, yr arwyddion cychwynnol yw na fydd yr arbedion posibl yn cwrdd â chost lawn yr MRP a'r taliadau llog. Mae hyn, yn ei dro, yn creu pwysau ar y gyllideb refeniw.

x. Y Lleihad mewn Grantiau Penodol

Mae'r Cyngor yn parhau i dderbyn nifer o grantiau refeniw i ariannu gwasanaethau, gyda 6 prif grant yn cael eu derbyn (grant Cefnogi Pobl, grant Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bysus, grant Gwella Addysg, grant Amddifadedd Disgyblion, grant Addysg Ôl-16, y grant Refeniw Sengl ar gyfer yr Amgylchedd). Yn 2018/19, gwnaed toriadau sylweddol i'r Grant Gwella Addysg a'r Grant Refeniw Sengl ar gyfer yr Amgylchedd. O gofio fod darparu'r gwasanaethau a ariennir gan grantiau wedi'i integreiddio i'r gwasanaethau a ariennir gan gyllidebau craidd y Cyngor, mae'n anodd i'r Cyngor ostwng y gwasanaethau a gafodd eu sefydlu pan ddechreuodd y grant. O ganlyniad, mae'n rhaid i'r Cyngor wneud i fyny'r gwahaniaeth er mwyn gallu parhau i ddarparu'r gwasanaeth ar yr un lefel.

xi. Contractau Gwasanaeth Mawr

Yn ystod y 3 blynedd nesaf, bydd yn rhaid i'r Cyngor aildendro'r contractau ar gyfer darparu prydau ysgol a chasglu gwastraff domestig a glanhau strydoedd. Mae'r Gwasanaethau wedi nodi ei bod hi'n debygol y bydd cost y contractau newydd yn uwch na'r costau presennol, er ei bod yn hynod anodd sefydlu beth fydd y cynnydd gwirioneddol hyd nes y cynhelir yr ymarfer caffael. Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cymryd i ystyriaeth y posibilrwydd y bydd cynnydd yng ngwerth y contractau hyn.

xii. Pwysau Amrywiol ar y y Gyllideb

Bob blwyddyn, mae cyllideb y Cyngor yn cynnwys nifer o addasiadau (newidiadau ymrwymedig) sy'n adlewyrchu penderfyniadau a wnaed gan y Pwyllgor Gwaith yn ystod y flwyddyn flaenorol, cynnydd mewn costau oherwydd ymrwymadau cytundebol neu ddrift cynyddraddol. Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn caniatáu ar gyfer y newidiadau hyn ond byddant yn cael eu cwblhau pan fydd y Pwyllgor Gwaith yn ystyried y gyllideb gychwynnol ar gyfer 2019/20.

xiii. Chwyddiant Prisiau Cyffredinol

Caiff cyllidebau blynyddol eu chwyddo i ystyried chwyddiant cyffredinol neu benodol. Defnyddir y mynegai prisiau defnyddwyr fel y prif ffactor chwyddiant a disgwylir i hyn barhau ar lefel o 2% neu o gwmpas hynny yn y dyfodol rhagweladwy. Yn ddi-wahân bron iawn, mae gan gontractau ddull o gyfrifo chwyddiant blynyddol sydd wedi'i gynnwys yn y contract sy'n seiliedig ar y mynegai prisiau defnyddwyr, y mynegai prisiau manwerthu neu fynegai sy'n benodol i'r diwydiant. Roedd y mynegai prisiau manwerthu yn hanesyddol rhwng 0.8% ac 1% yn uwch na'r mynegai prisiau defnyddwyr. Mae'r broses gyllidebol yn cymryd i ystyriaeth y ffactorau chwyddiant gwahanol hyn.

6 INCWM

6.1 Ar hyn o bryd, mae cyllideb incwm gyfredol y Cyngor (ac eithrio Grant Cynnal Refeniw, Trethi Annomestig a'r Dreth Gyngor) yn cyfateb i £30.6m, sy'n cynnwys grantiau ac ad-daliadau gan gyrrff cyhoeddus £17.8m, ffioedd a thaliadau a osodwyd yn statudol neu a reoleiddir gan y Llywodraeth neu gytundebau rhent tymor hir £7.5m a ffioedd a thaliadau lle mae gan y Cyngor y disgrisiwn i osod y ffi neu'r tâl £5.2m.

6.2 Bu'n bolisi gan y Cyngor dros y blynyddoedd diwethaf (cyn 2017/18) i gynyddu'r ffioedd a'r taliadau dewisol gan 5% bob blwyddyn. Mae'n mynd yn fwyfwy anodd i barhau gyda'r polisi hwn gyda chwyddiant yn llawer is na 5% ac, yn arbennig felly, yn achos y gwasanaethau hynny lle mae'r Cyngor yn cystadlu â'r sector preifat e.e. Hamdden. Yn 2017/18 a 2018/19, cynyddwyd ffioedd anstatudol gan 3% ac, o 2019/20, y rhagdybiaeth yw y bydd ffioedd anstatudol yn cynyddu 3% y flwyddyn neu CPI, p'un bynnag yw'r uchaf.

7 Y GYLLIDEB DDISYMUDD RHAGAMCANEDIG AR GYFER 2019/20 - 2021/22

7.1 O ystyried yr holl bwysau cyllidebol y gwyddys amdanynt a'r rhagdybiaethau mewn perthynas â chwyddiant a rhagdybiaethau eraill, mae'n bosibl pennu cyllideb ddisymud ar gyfer y cyfnod 2019/20 i 2021/22. Y gyllideb ddisymud yw'r costau diwygiedig o barhau i ddarparu gwasanaethau i'r un lefel, yn yr un modd ag y maent yn cael eu cyflwyno yn 2018/19. Dangosir y gyllideb ddisymud ragamcanedig ar gyfer y tair blynedd nesaf yn Nhabl 3 isod: -

Tabl 3
Cyllideb Ddisymud Rhagamcanedig 2019/20 i 2021/22

	2019/20 £ 'm	2020/21 £ 'm	2021/22 £ 'm
Cyllideb Derfynol y Flwyddyn Flaenorol	130.94	136.72	140.63
Costau Unwaith ac am Byth a chostau ar gyfer digwyddiadau annisgwyl sy'n syrthio allan o'r gyllideb	(0.14)	(0.22)	-
Pwysau Cyllidebol Newydd	0.22	-	-
Chwyddiant Tâl, Costau Pensiwn a Drifft Cynyddraddol	2.55	1.73	1.71
Prif Gontractau'r Cyngor - Chwyddiant a Newidiadau o ran Cyfaint	0.77	0.92	1.10
Newidiadau yn y Gwasanaethau a arweinir gan y galw	1.38	0.59	0.38
Chwyddiant nad yw'n ymwneud â Thâl	0.73	0.74	0.74
Ardollau	0.19	0.07	0.07
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	0.27	0.39	0.42
Cynnydd mewn Incwm	(0.69)	(0.71)	(0.70)
Costau Cyllido Cyfalaf	0.50	0.40	0.53
Amcangyfrif o'r Gyllideb Ddisymud	136.72	140.63	144.87

- 7.2 Mae'r gyllideb ddisymud ragamcanedig yn cynrychioli cynnydd o 10.7% o ran arian parod yn ystod y cyfnod o 3 blynedd.
- 7.3 Mae mwy o fanylion am y gyllideb ddisymud a'r tybiaethau sy'n cefnogi'r cynllun ynghlwm yn Atodiadau 2 a 3.

8. CYLLID ALLANOL CYFUN A'R DRETH GYNGOR

- 8.1 Ariennir y gyllideb ddisymud ragamcanedig o'r cyllid allanol cyfun (AEF) a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru (Grant Cynnal Refeniw a Chyllid Cronfa Annomestig) ac o'r Dreth Gyngor a godir yn lleol.
- 8.2 Fel y nodwyd ym mharagraff 4 uchod, mae'r sefyllfa ynglŷn â'r setliad llywodraeth leol ar gyfer 2019/20 yn aneglur ac mae'r sefyllfa ar gyfer 2020/21 a 2021/22 hyd yn oed yn anoddach i'w darogan. Yr unig arwydd a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru yw y bydd yr AEF yn disgyn gan gyfanswm o 1% ar draws Cymru. Mae nifer o ffactorau yn bwydo i mewn i fformiwla'r Grant Cynnal Refeniw a gall dyraniadau i Gynghorau unigol fod yn uwch neu'n is na'r ffigwr hwn o 1%.
- 8.3 Asesiad Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) o'r cyllid ychwanegol a fydd ar gael i Gymru yn deillio o'r cyllid ychwanegol ar gyfer y GIG yn Lloegr yw: -

2019/20 - £370m, 2020/21 - £180m, 2021/22 - £250m, 2022/23 - £260m, 2023/24 - £310m.

Roedd Llywodraeth Cymru wedi nodi y byddai'n dyrannu 3.1% ychwanegol i'r GIG yng Nghymru yn 2019/20 cyn i'r cyllid ychwanegol gael ei gyhoeddi. Pe bai'r holl arian ychwanegol yn cael ei ddyrannu i'r GIG yng Nghymru, byddai hyn yn golygu cynnydd o 8.5% mewn termau arian parod. Byddai cyfyngu cyfanswm y cynnydd arian parod i 5% yn rhyddhau £240m o'r arian ychwanegol ar gyfer gwasanaethau eraill. Ar hyn o bryd, nid oes gennym unrhyw syniad a fydd Llywodraeth Cymru yn dilyn yr hyn y mae CLILC yn ei argymhell. At ddibenion y Cynllun Ariannol Tymor Canolig, mae'r rhagdybiaeth yn parhau i fod yn ostyngiad o 1% yn yr AEF yn 2019/20 a dim newid yn y setliad am y 2 flynedd ddilynol. O ganlyniad, bydd yn rhaid i'r Cyngor ariannu'r holl bwysau chwyddiant a'r galw ar wasanaethau a restrir yn Nhabl 3 o arbedion yn y cyllidebau presennol a chynnydd yn y Dreth Gyngor.

- 8.4 Dros y 3 blynedd ddiwethaf, mae lefel y cynnydd yn y Dreth Gyngor wedi amrywio rhwng 2.5% a 4.8%, sy'n uwch na chwyddiant ond bu'n rhaid gwneud y fyny'n rhannol am y gostyngiad yn yr AEF. Y tâl Band D ar gyfer 2018/19 yw £ 1,140, sef y 5ed isaf yng Nghymru, mae'n £30 (2.63%) yn is na'r swm tybiannol a bennwyd yn yr Asesiad Gwariant Safonol, £101 (8.85%) yn is na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru a £48 (4.2%) yn is na'r cyfartaledd ar gyfer y 6 Awdurdod yng Ngogledd Cymru.
- 8.5 At ddibenion y cynllun, rhagdybir y bydd cynnydd o 5% yn y Dreth Gyngor ym mhob un o'r tair blynedd. Yn seiliedig ar y rhagdybiaethau hyn, byddai cyfanswm y cyllid a amcangyfrifir fel a ddangosir yn Nhabl 4 isod: -

Tabl 4
Amcangyfrif o Gyllid y Cyngor - 2019/20 i 2021/22

	2019/20 £ m	2020/21 £ m	2021/22 £ m
AEF a ddygwyd ymlaen	95.81	94.85	94.85
Y Dreth Gyngor a ddygwyd ymlaen	35.13	36.89	38.74
Cyfanswm y Cyllid a ddygwyd ymlaen	130.94	131.74	133.59
Newid yn yr AEF yn ystod y flwyddyn	(0.96)	-	-
Newid yn y Dreth Gyngor yn ystod y flwyddyn	1.76	1.85	1.94
Cyfanswm y Cyllid a ddygwyd ymlaen	131.74	133.59	135.53

9 PONTIO'R BWLCH CYLLIDO

9.1 Y bwllch cyllido yw'r gwahaniaeth rhwng y gyllideb ddisymud rhagamcanedig (Tabl 3) a'r amcangyfrif o'r cyllid sydd ar gael (Tabl 4). Ceir crynodeb o hyn yn Nhabl 5 isod: -

Tabl 5
Bwlch Cyllido Rhagamcanedig

	2019/20 £ m	2020/21 £ m	2021/22 £ m
Cyllideb Ddigyfnewid Ragamcanedig	136.72	140.63	144.87
Arbedion a Ddygwyd ymlaen	0.00	(4.98)	(7.04)
Cyllideb Ddigyfnewid Ddiwygiedig	136.72	135.65	137.83
Cyllid Rhagdybiedig	131.74	133.59	135.53
Yr Arbedion Blynnyddol Angenrheidiol	4.98	2.06	2.30
% yr Arbedion Angenrheidiol	3.64%	1.51%	1.67%

Sylwer - Mae'r ffigwr arbedion a ddygwyd ymlaen yn ffigwr cronus o'r arbedion yr oedd angen eu gwneud yn y flwyddyn(blynnyddoedd) f(blaenorol).

9.2 Mewn gwirionedd, mae nifer o gyllidebau wedi'u cynnwys yn y cyllidebau ddisymud na ellir eu lleihau neu sy'n anodd iawn eu lleihau, ac mae'r rhain yn cynnwys: -

Ardoll yr Awdurdod Tân - £3.36m yn 2018/19;
Costau Cyllido Cyfalaf - £7.51m yn 2018/19;
Cynllun Gostyniadau'r Dreth Gyngor - £5.32m yn 2018/19;
Costau Pensiwn Hanesyddol - £1.05m yn 2018/19;
Cronfeydd ar gyfer Argyfyngau Cyffredinol a Phenodol - £1.14m yn 2018/19.

Felly, bydd raid dod o hyd i'r arbedion angenrheidiol o £9.34m dros gyfnod o 3 blynedd o gyllidebau'r gwasanaethau, cyfanswm o £112.56m (cyllideb 2018/19). Mae hyn yn cyfateb i arbedion o 8.3% dros 3 blynedd.

9.3 Strategaeth effeithlonrwydd y Cyngor yn y blynnyddoedd blaenorol fu lleihau cyllidebau'r gwasanaeth trwy ofyn i wasanaethau adolygu eu cyllidebau presennol ac i leihau'r gyllideb net gyfan trwy: -

- Ddileu penawdau cyllidebol na chawsant eu defnyddio;
- Lleihau costau staffio trwy ailstrwythuro a diswyddiadau gwirfoddol;
- Cynyddu ffioedd a thaliadau uwchlaw cyfradd chwyddiant;
- Nodi ffynonellau incwm newydd;
- Lleihau costau gweinyddol trwy fuddsoddi mewn technoleg gwybodaeth;
- Lleihau costau trwy gaffael nwyddau a gwasanaethau'n well;
- Rhoi'r gorau i roi grantiau i'r sector gwirfoddol / trydydd sector;
- Lleihau'r symiau a fuddsoddwyd mewn cynnal a chadw asedau;
- Rhesymoli gofod swyddfa, a thrwy hynny leihau costau swyddfeydd.

9.4 Mae'r strategaeth wedi bod yn llwyddiannus ac mae'r Cyngor wedi llwyddo i osod cyllideb gytbwys bob blwyddyn heb orfod dibynnu ar y defnydd o falansau cyffredinol. Cyflawnwyd hyn hefyd tra'n parhau i ddiogelu cyllidebau'r Ysgolion a'r Gwasanaethau Cymdeithasol.

9.5 Fodd bynnag, wrth i ni symud i mewn i'r tair blynedd nesaf, mae'r sgôp i gynhyrchu'r lefel ofynnol o arbedion drwy'r dulliau hyn yn unig yn sylweddol llai, mae cyllidebau referniw yn gorwario ac mae lefel y balansau cyffredinol wedi gostwng i lefel nad yw'n dderbyniol. Mae'n rhaid i'r Cyngor yn awr newid ei strategaeth er mwyn parhau i sicrhau'r arbedion gofynnol. Mae'r meysydd y bydd angen gweithredu arnynt yn cynnwys: -

- Ceisio trosglwyddo'r ddarpariaeth o rai gwasanaethau o'r Cyngor i Gynghorau Tref a Chymuned, y trydydd sector, grwpiau cymunedol gwirfoddol neu unigolion preifat.
- Creu cyrff eraill sy'n cael eu rheoli gan y Cyngor i ddarparu gwasanaethau - ymddiriedolaethau, cwmnïau masnachu awdurdodau lleol. Mae'r gwasanaethau y gellir eu trosglwyddo yn cynnwys canolfannau hamdden ac Oriol Ynys Môn.
- Moderneiddio ysgolion ac adolygu dyfodol ysgolion bach sydd â llai na 120 o ddisgyblion.
- Adolygu nifer yr ysgolion uwchradd a'r modd y darperir addysg ôl-16 ar Ynys Môn.
- Rheoli'r galw am wasanaethau gofal cymdeithasol a lleihau'r gefnogaeth a roddir i'r bobl hynny sydd mewn llai o angen.
- Darparu mwy o ofal i'r henoed yn y cartref neu mewn cyfleusterau gofal ychwanegol. Bydd hyn yn lleihau nifer y lleoliadau mewn cartrefi preswyl a bydd yn arwain at adolygu a fydd y Cyngor yn parhau i weithredu cartrefi gofal preswyl neu'n prynu'r ddarpariaeth gwasanaeth yn gyfan gwbl gan y sector preifat.
- Cynyddu'r ffioedd a godir ar ddefnyddwyr gwasanaethau am wasanaethau statudol ac anstatudol.
- Rhoi'r gorau i ddarparu rhai gwasanaethau anstatudol.
- Parhau i foderneiddio gweinyddiaeth y gwasanaethau a disgwyl i'r cyhoedd ymgymryd â mwy o drafodion gyda'r Cyngor ar-lein neu trwy AppMôn.
- Penderfynu a yw cael y 5^{ed} Dreth Gyngor isaf yng Nghymru yn gynaliadwy. Efallai y bydd angen cynyddu lefelau'r Dreth Gyngor uwchlaw'r rhagdybiaeth o 5% er mwyn cynhyrchu cyllid digonol i gydbwysu'r gyllideb refeniw.

9.6 Bydd cyflawni cyllideb gytbwys dros y 3 blynedd nesaf trwy ddilyn y camau a nodir ym mharagraff 9.5 yn golygu gwneud penderfyniadau anodd ac mae yna nifer o risgiau a all atal y Cyngor rhag cyflawni'r holl gamau gweithredu hyn. Mae'r rhain yn cynnwys: -

- Cynnydd parhaus yn y galw am wasanaethau.
- Disgwyliad gan y cyhoedd y bydd y Cyngor yn parhau i ddarparu gwasanaethau ar yr un lefel ag o'r blaen.
- Llywodraeth Cymru yn asesu'r ddarpariaeth o wasanaethau ac yn dal i ddisgwyl y bydd gwasanaethau'n cael eu gwella.
- Gwrthwynebiad gan y cyhoedd i gynnydd uwch na chwyddiant yn y Dreth Gyngor, yn enwedig os yw'r ystod o wasanaethau a ddarperir yn lleihau – byddant yn talu mwy am lai.
- Gwrthwynebiad cryf gan gymunedau ac Aelodau i gau cyfleusterau yn eu hardaloedd. Mae'r Cyngor eisoes wedi gweld hyn yn ystod y broses i foderneiddio ysgolion ar yr Ynys gyda chymunedau yn ymgyrchu i gadw Ysgol Talwrn, Ysgol Bodffordd ac Ysgol Biwmares ar agor.
- Y capasiti i gyflwyno newid o fewn y Cyngor. Gan fod strwythurau rheoli wedi cael eu hadolygu a'u lleihau, mae nifer y staff profiadol wedi lleihau ac mae hyn yn ei gwneud hi'n anoddach i'r staff sy'n weddill reoli'r gwasanaethau presennol tra'n gweithredu newidiadau sylweddol.
- Anawsterau o ran dod o hyd i bartneriaid bodlon y gall y Cyngor allanoli gwasanaethau iddynt. Cafwyd anawsterau eisoes wrth allanoli gwasanaethau bychan, megis asedau diwylliannol a thoiledau cyhoeddus.

10 CASGLIADAU

- 10.1** Mae cyllido Llywodraeth Leol yng Nghymru yn y dyfodol yn ansicr iawn ar hyn o bryd ac mae'n anodd darogan yn gywir y lefelau cyllido ar gyfer y dyfodol.
- 10.2** Hyd yn oed petai Llywodraeth Cymru yn rhyddhau arian ychwanegol ar gyfer llywodraeth leol, mae'n annhebygol y bydd unrhyw gynnydd yn ddigonol i bontio'r bwch cyllido a nodir yn Nhabl 5. Bydd angen toriadau sylweddol i gyllidebau o hyd yn ystod y 3 blynedd nesaf.
- 10.3** Bydd yn rhaid i'r toriadau yn y gyllideb ddod o newidiadau o ran y modd y mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau a lleihad yn y gwasanaethau y mae'n eu darparu. Bydd ceisio darparu'r gwasanaethau sydd ar gael ar hyn o bryd gyda gostyngiadau sylweddol mewn cyllid yn arwain at orwariant parhaus ar gyllidebau, gostyngiadau pellach yn lefel y balansau cyffredinol a risg sylweddol i hyfywedd ariannol y Cyngor. Bydd yn rhaid cymryd penderfyniadau anodd ac amhoblogaidd er mwyn i'r Cyngor ddarparu cyllideb gytbwys, sy'n adlewyrchu'n gywir y gost o redeg y gwasanaethau y mae'n eu darparu.

CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG

ATODIAD 2

Gwariant Refeniw	2018/19	2019/20	2020/21	2022/23
	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion				
Tâl Athrawon	20,300,870	20,742,492	21,213,139	21,672,788
Tâl staff nad ydynt yn dysgu	3,534,520	3,650,289	3,729,518	3,810,330
Yswiriant Cenedlaethol	2,561,430	2,617,151	2,673,956	2,731,895
Pensiynau Athrawon	3,250,010	3,719,073	3,799,795	3,882,129
Pensiynau staff nad ydynt yn dysgu	486,460	502,393	513,298	524,420
Glanhau	843,940	870,102	887,504	905,254
Ynni	1,219,470	1,269,468	1,321,516	1,374,377
Trethi Annomestig	857,490	883,215	909,711	935,183
Gwariant arall nad yw'n staff	4,279,710	4,369,584	4,461,345	4,550,572
Addasiad Niferoedd Disgyblion	-	213,900	511,200	602,900
Arianwyd gan Gronfeydd wrth Gefn Addysg	-	-	-	-
Cyfanswm Cyllidebau Dirprwyedig Ysgolion	37,333,900	38,837,668	40,020,983	40,989,849
Costau Staff nad ydynt yn Ysgolion				
Tâl Athrawon	556,370	568,473	580,812	593,397
Tâl staff nad ydynt yn dysgu	32,625,550	33,694,162	34,425,490	35,171,424
Yswiriant Cenedlaethol	2,876,460	2,970,675	3,035,153	3,100,919
Pensiynau Athrawon	92,840	106,239	108,545	110,897
Cyfraniadau Cronfa Pensiwn	5,538,450	5,719,856	5,844,004	5,970,633
Lwfansau Car	636,260	636,260	668,073	668,073
Costau Pensiwn Hanesyddol	1,054,680	1,087,375	1,109,123	1,131,305
Costau Staff Arall	1,648,570	1,683,190	1,718,537	1,752,908
Ardoll Prentisiaeth	333,300	344,217	351,688	359,308
Cyfanswm Costau Staffio	45,362,480	46,810,448	47,841,425	48,858,865
Costau Unwaith ac am Byth				
Haulfre	95,000	95,000	95,000	95,000
Stem (4 mlynedd 2018/19 i 2021/22)	37,500	37,500	37,500	37,500
Bid Twf Rhanbarthol	50,000	50,000	50,000	50,000
Tîm Trothwy Gofal	240,000	-	-	-
Cyfanswm Costau Unwaith ac am Byth	422,500	182,500	182,500	182,500
Prif Gontractau'r Cyngor				
Casglu Gwastraff	4,037,420	4,122,206	4,208,772	4,713,825
Gwaredu Gwastraff	1,699,360	1,701,059	1,702,760	1,702,760
Treth Tirlenwi	17,970	18,150	18,331	18,478
Cynnal a Chadw Priffyrdd	4,221,190	4,309,835	4,400,342	4,488,348
Prydau Ysgol	2,156,620	2,201,909	2,468,340	2,517,707
Cludiant Ysgol	2,502,960	2,555,522	2,609,188	2,661,372
Contractau Gwasanaeth Bysiau Cyhoeddus	1,906,060	1,946,087	1,986,955	2,026,694
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd	3,162,640	3,323,935	3,393,737	3,461,612
Lleoliadau Preswyl	7,425,560	7,648,327	7,877,777	8,098,354
Contractau Gofal Cartref	3,566,130	3,641,019	3,717,480	3,791,830
Cyfanswm Costau Prif Gontractau'r Cyngor	30,695,910	31,468,048	32,383,683	33,480,980

Gwariant Refeniw	2018/19	2019/20	2020/21	2022/23
	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwsanaethau Eraill a Arweinir gan y Galw				
Lleoliadau Plant	3,864,230	4,911,436	5,112,805	5,317,317
Lleoliadau All Siriol Ysgolion	982,520	1,052,279	1,095,422	1,139,239
Byw a Chefnogaeth	1,312,040	1,339,593	1,367,724	1,395,079
Digartrefedd	383,740	399,473	415,852	432,486
Cyfanswm Gwsanaethau a Arweinir gan y Galw	6,542,530	7,702,781	7,991,804	8,284,121
Gwariant Arall y Cyngor				
Trethi Annomestig	1,008,200	1,038,446	1,069,599	1,099,548
Ynni	1,104,940	1,150,243	1,197,402	1,245,299
Costau Eiddo nad ydynt yn Ysgolion	2,950,154	3,012,107	3,075,361	3,136,869
Costau Cludiant	228,812	233,617	238,523	243,293
Cyflenwadau a Gwsanaethau	18,946,804	19,344,687	19,750,925	20,145,944
Lwfansau Aelodau	686,700	707,988	722,147	736,590
Ardoll Gwsanaeth Tân	3,356,173	3,546,468	3,617,397	3,689,745
Ardollau Eraill	4,154	4,154	4,154	4,154
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	5,320,867	5,586,910	5,977,994	6,396,454
Adenill Costau - CRT	- 38,050	- 57,830	- 70,986	- 84,406
Cronfeydd wrth Gefn	659,166	659,166	659,166	659,166
Rhyddhad Trethol Dewisol Trethi Annomestig	60,000	60,000	60,000	60,000
Costau Cyllido Cyfalaf - DRI	3,036,380	3,265,540	3,437,882	3,667,144
Costau Cyllido Cyfalaf - Llog	4,475,082	4,752,210	4,979,240	5,278,582
Cyfanswm Gwariant Arall y Cyngor	41,199,382	42,703,706	44,118,806	45,678,382
Pwysau Cyllidebau Posib				
Tendr Contract Gwastraff - Rheoli Prosiect		200,000		
Chwyddiant Ychwanegol Cyflog Athrawon 2018/19		20,000		
Cronfa wrth Gefn - Cyflog a Graddio		100,000	100,000	100,000
Cyfanswm Pwysau Cyllidebau Posib	-	320,000	100,000	100,000
CYFANSWM GWARIANT GROS	161,556,702	68,025,152	172,639,201	177,574,697
Incwm				
Grantiau / Ad-dalu Cyrff Cyhoeddus	- 17,816,550	- 18,190,698	- 18,572,702	- 18,944,156
Incwm Statudol	- 7,513,770	- 7,671,559	- 7,832,662	- 7,989,315
Incwm Di-statudol	- 5,281,170	- 5,439,605	- 5,602,793	- 5,770,877
Cyfanswm Incwm	- 30,611,490	- 31,301,862	- 32,008,157	- 32,704,348
CYFANSWM GWARIANT NET	130,945,212	136,723,290	140,631,044	144,870,348
Arbedion a ddygwyd ymlaen o'r flwyddyn flaenorol	-	-	- 4,979,528	- 7,042,779
CYFANSWM GWARIANT NET DIWYGIEDIG	130,945,212	136,723,290	135,651,516	137,827,569

Cyllidwyd gan:

Grant Cynnal Refeniw	- 73,237,638	- 72,505,262	- 72,505,262	- 72,505,262
Trethi Annomestig	- 22,574,199	- 22,348,457	- 22,348,457	- 22,348,457
Y Dreth Gyngor	- 35,133,375	- 36,890,044	- 38,734,546	- 40,671,273
CYFANSWM CYLLID	- 130,945,212	-131,743,762	- 133,588,265	- 135,524,992
Arbedion sydd eu Hangen	-	4,979,528	2,063,252	2,302,577

RHAGBYBIAETHAU CYNLLUN ARIANNOL TYMOR CANOLIG

ATODIAD 3

	2019/20	Terfynol 2020/21	2021/22
Dyfarniad Cyflog Athrawon	2.0%	2.0%	2.0%
Pensiynau Athrawon	12.3%	0.0%	0.0%
Graddfeydd Yswiriant Gwladol	0.0%	0.0%	0.0%
Dyfarniad Cyflog nad ydynt yn Dysgu	3.1%	2.0%	2.0%
Pensiynau staff nad ydynt yn Dysgu	0.0%	0.0%	0.0%
Addasiad Trosiant Staff	0.0%	0.0%	0.0%
Drifft Cynyddraddol	0.2%	0.2%	0.2%
Chwyddiant Lwfans Car	0.0%	5.0%	0.0%
Mynegai Prisiau Defnyddwyr - CPI	2.1%	2.1%	2.0%
Mynegai Prisiau Manwerthu - RPI	3.0%	3.0%	2.8%
Chwyddiant Ynni	4.1%	4.1%	4.0%
Incwm Anstatudol	3.0%	3.0%	3.0%
Llwyth Gwaith Lleoliadau Plant	25.0%	2.0%	2.0%
Lleoliadau Ysgol All-Sirol	5.0%	2.0%	2.0%
Llwyth Gwaith Di-gartrefedd	2.0%	2.0%	2.0%
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd	3.0%	0.0%	0.0%
Tunelli Gwaredu Gwastraff	-2.0%	-2.0%	-2.0%
Llwyth Gwaith CGDG	0.0%	2.0%	2.0%
Cynnydd Cyfraddau Llôg	0.3%	0.3%	0.3%
Ardoll Tân	5.7%	2.0%	2.0%
Ardollau Eraill	0.0%	0.0%	0.0%
Rhagamcanion CAC	-1.0%	0.0%	0.0%
Cynnydd yn y Dreth Gyngor	5.0%	5.0%	5.0%
Casglu Gwastraff	2.1%	2.1%	12.0%
Gwaredu Gwastraff	2.1%	2.1%	2.0%
Treth Tirlenwi	3.0%	3.0%	2.8%
Cynnal a Chadw Priffyrdd	2.1%	2.1%	2.0%
Prydau Ysgol	2.1%	12.1%	2.0%
Cludiant Ysgol	2.1%	2.1%	2.0%
Contractau Bysiau Gwasanaeth Cyhoeddus	2.1%	2.1%	2.0%
DRI	7.5%	5.3%	6.7%
Llog ar Fenthyciadau Ychwanegol	5.9%	4.5%	5.8%